

not found.

Mål nr P 9199-20 Avdelning 4

Region Stockholm, Trafikförvaltningen m.fl. ./. Stockholms kommun angående detaljplan för Vinjegatan invid fastigheten Norrmannen 11 m.fl.

Stockholms kommun genom dess kommunstyrelse, nedan kallad staden, har förelagts att svara på överklagandet i rubricerat mål. Staden får i anledning därav anföra följande.

Inställning

Staden medger, i enlighet med 13 kap. 17 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, att detaljplanen ändras såvitt avser en planbestämmelse om stomljud, på följande sätt.

Planbestämmelsen som anger att:

”Bostäder ska utföras så att stomljud i boningsrum inte överstiger ljudnivån 30 dBA (slow) vid tågpassage”

ska ändras på så sätt att bestämmelsen istället får följande lydelse:

”Bostäder ska utföras så att stomljud i boningsrum inte överstiger 30 dBA maximal ljudnivå (slow) vid tågpassage”

I övrigt bestrider kommunen överklagandena och yrkar att mark- och miljödomstolen, med ovan angivna ändring, ska avslå överklagandena och fastställa kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplanen.

Omständigheter till stöd för stadens talan

Klagandena har i huvudsak gjort samma invändningar som under planarbetet. Staden har beaktat och prövat dessa invändningar under arbetet med detaljplanen. Staden hänvisar därför till och åberopar planhandlingarna samt övriga handlingar och utredningar i planärendet. Härutöver får staden framhålla och anföra följande.

stadens beslut att anta detaljplanen enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Länsstyrelsens beslut innebär bland annat att länsstyrelsen bedömt att bebyggelsen inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Detaljplanen är upprättad enligt PBL. Planarbetet påbörjades genom stadsbyggnadsnämndens beslut den 21 september 2017 att godkänna start-PM. Detaljplanen har handlagts med standardförfarande.

Den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan ska endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna, enligt 13 kap. 17 § PBL.

I målet har framställts invändningar mot detaljplanen som rör såväl allmänna som enskilda intressen.

Detaljplanens syfte och förhållande till översiktsplanen

Detaljplanens syfte är att möjliggöra ny bebyggelse invid Vinjegatan, intill Blackebergsplan. Detaljplanen möjliggör byggande av drygt 120 bostäder, en ny vårdcentral samt bebyggelse för centrum- och kontorsändamål. Vidare ska Vinjegatan rätas ut och förskjutas, vilket möjliggör en tydligare gatusträckning med bebyggelse som möter gatan. Därmed förtydligas gaturummet och platsens centrala läge i stadsdelen.

Det finns ett stort behov inom staden av att det byggs nya bostäder. Bostäderna som möjliggörs genom planförslaget utgör ett viktigt tillskott i ett attraktivt och kollektivtrafiknära läge.

I gällande översiktsplan, som antogs den 23 mars 2018, är målet för Blackebergsplan att platsen ska utvecklas genom kompletterande bebyggelse, verksamheter och service. Övergripande mål för stadsbyggandet är att stimulera det lokala stadslivet genom att stärka lokala centrum med befolkningsunderlag, utbud och kvaliteter som gör dem livskraftiga, vilket bidrar till en starkare social sammanhållning inom stadsdelarna. Planförslaget överensstämmer med översiktsplanen.

Planområdets lämplighet

Enligt 2 kap. 2 § PBL ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företråde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning.

Staden har i det aktuella planarbetet genomfört en lämplighetsbedömning enligt bestämmelsen. En av utgångspunkterna för prövningen har varit områdets beskaffenhet. För planområdet gäller i dagsläget fyra olika planer från åren 1950, 1952, 1970 och 2004. Området är planlagt för olika ändamål, bland annat kontor, småindustri, byggnadskvarter, gatumark och parkering. Planområdet är till stor del bebyggt och de befintliga byggnaderna på fastigheten Norrmannen 11 kommer att rivas.

Planen möjliggör byggande av drygt 120 bostäder, en ny vårdcentral samt bebyggelse för centrum- och kontorsändamål. Den nya bebyggelsen ska fungera som en förlängning av centrumområdet och ska stötta det centrums torg som är navet i stadsdelen. Den tillkommande bebyggelsen samspelar med den befintliga bebyggelsens placering mot gatan, samtidigt som marken kan utnyttjas mer effektivt. Gatan får en mer central karaktär genom ett tydligare gaturum med lokaler i bottenvåning som möter Vinjegatan.

Det kulturhistoriska värdet som består i vårdfunktionen kommer att leva vidare genom att förslaget skapar byggrätt för vårdcentral.

Planområdet ligger nära en tunnelbanestation. Av den bullerutredning som tagits fram framgår att ljudnivåerna klarar gällande riktvärden.

Vid en avvägning mellan stadens bostadsmål, ekonomiska förutsättningar för projektet och platsens förutsättningar bedömer staden att planförslaget har en lämplig exploateringsgrad och skala. Sammantaget bedömer staden att området är lämpligt för den föreslagna exploateringen.

Intresseavvägning

Planen är ett led i den förtätning av staden som är nödvändig för att klara bostadsförsörjningen och som har betonats starkt i stadens översiktsplanering. Platsen hyser inte några särskilda natur- eller kulturvärden och har ett mycket bra läge ur kollektivtrafiksynpunkt med Blackebergs tunnelbanestation i direkt anslutning.

Staden anser att den avvägning som gjorts mellan behovet av bostäder och påverkan på befintliga förhållanden är rimlig och förenlig med PBL, samt ligger inom stadens handlingsutrymme.

Bemötande av klagandenas invändningar

Påverkan på tunnelbaneanläggningen under byggskedet

Trafikförvaltningen har haft invändningar som rör risker för och behov av intrång i tunnelbaneanläggningen under byggskedet.

Innan en detaljplan antas måste det säkerställas att marken är lämplig för ändamålet. Planbeskrivningen ska redovisa hur planen är avsedd att genomföras samt vilka konsekvenser den får. Redovisningen ska bland annat innehålla de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som måste till för att genomföra detaljplanen. Det ska förutom en beskrivning av hur genomförandet ska gå till även framgå vilka konsekvenser som detaljplanens genomförande medför för fastighetsägare och andra berörda.

Under arbetet med detaljplanen har flertalet undersökningar, utredningar och analyser tagits fram för att säkerställa markens lämplighet. Bland annat har dagvatten-, trafikbuller-, vibrations-, stomljuds- och riskutredningar samt utredning av berggrund och markförhållanden utförts. Staden bedömer att de utredningar som gjorts visar att marken är lämplig för ändamålet och att planbeskrivningen uppfyller de krav som kan ställas på redovisning av genomförandet. De frågor som Trafikförvaltningen lyfter fram i sitt överklagande är sådana som rör byggskedet, vilket inte hanteras inom ramen för en detaljplan. Vad Trafikförvaltningen anfört om risker under byggskedet utgör således inte skäl att upphäva detaljplanen.

Det kan dock här nämnas att stadens exploateringskontor, som har huvudansvaret för genomförandet, har ordnat ett möte mellan Trafikförvaltningen och byggaktören Primula AB för att lyfta och hantera de frågor som Trafikförvaltningen tar upp i sitt överklagande. Primula AB har ansvaret för uppförande av ny bebyggelse med mera på kvartersmark och har därmed ansvar för att hantera risker och störningar under byggskedet. Dessa frågor ligger emellertid, som redan nämnts, utanför detaljplanprocessen.

Anpassning till stadsbild, kulturvärden m.m.

Enligt 2 kap. 3 § PBL ska planläggning ske med hänsyn till bland annat natur- och kulturvärden och främja en ändamålsenlig struktur

och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden med mera. Enligt 2 kap. 6 § PBL ska bebyggelsen utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn bland annat till stadsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan.

Staden har själv, inom vida ramar, stor handlingsfrihet att avgöra hur marken ska disponeras samt hur miljön ska utformas i den egna kommunen. Ett sådant synsätt är sedan länge etablerat genom fast rättspraxis, se till exempel Mark- och miljööverdomstolens dom den 24 februari 2017 i mål nr P 2764-16.

Större delen av Blackebergs bebyggelse har klassats som särskilt kulturhistoriskt värdefull, så kallad grönklassning, av Stockholms stadsmuseum. Tunnelbanestationen, ritad av arkitekten Peter Celsing, är blåklassad. Byggnaderna inom fastigheten Norrmannen 11 har ett visst kulturhistoriskt värde. Det kulturhistoriska värdet ligger dock inte i byggnaderna, utan utgörs av att vårdfunktionen är ett viktigt inslag i 1950-talets ideal. Vårdfunktionen kommer att leva vidare – om än i en ny byggnad – eftersom förslaget skapar byggrätt för vårdcentral.

Under arbetet med detaljplanen har en antikvarisk konsekvensanalys tagits fram.¹ I denna lyfts fram att Blackeberg är en tidstypisk och välbevarad tunnelbanestadsdel från början av 1950-talet. I Blackeberg är punkthus, skolor och andra publika byggnader medvetet placerade som fondmotiv, även om dessa delvis tappat denna funktion till följd av tät vegetation eller sentida bebyggelse tillägg som blockerar sikten. Det framhålls i analysen att det karaktäristiska stadsbyggnadsgreppet med fondmotiv och entrémarkörer utgör en kvalitet att ta tillvara vid fortsatt utveckling av Blackeberg.

Enligt analysen förhåller sig planförslaget i huvudsak på ett bra sätt till de kvaliteter som påpekats i bland annat Stadsmuseets remissvar. Arkitekturen är utformad med tydlig inspiration från omgivande bebyggelse och samtida tunnelbaneförstäder, men har ändå ett modernt uttryck. Planförslaget bedöms ha en högre grad av arkitektonisk anpassning till de arkitektoniska karaktärsdragen i Blackeberg än tidigare förtätningsprojekt i närheten. Planförslaget bedöms också förhålla sig till fondmotiven genom att den högsta byggnadskroppen agerar fondmotiv från tunnelbanans dragning norrut och Vinjegatans dragning österut.

---

¹ Norrmannen 11, Blackeberg, Stockholm, Antikvarisk Konsekvensanalys. Nyréns Arkitektkontor 2018-03-28

Projektet innehåller två hustyper, lamellhus och punkthus, vilka hänger samman i en delvis sluten kvartersstruktur. Planförslagets lägsta bebyggelse har en skala på fem våningar, vilken skiljer sig från skalan i Blackeberg där lamellhusen är tre till fyra våningar. Österut på Vinjegatan trappas bebyggelsen stegvis med terrängen upp mot tunnelbanestationen. Den högre byggnaden i planförslaget samspelar med det befintliga höghuset på tolv våningar som står i torgets nordöstra hörn. Tillsammans kommer dessa två högdelar markera tunnelbanestationen och områdets centrala läge i stadsdelen.

Planförslaget reviderades efter samrådet och ett föreslaget punkthus i sju våningar utgick. Detta ersattes av den längre lamellbyggnaden i fem våningar utmed norra och västra delen av kvartersmarken. Stadsbyggnadskontoret bedömer att det centrala läget i stadsdelen kan motivera en högre bebyggelse än vad som är vanligast förekommande i Blackeberg.

Fasadgestaltningen hämtar sin inspiration från den ursprungliga bebyggelsen i Blackeberg. Genom planbestämmelse fl regleras att byggnaderna ska putsas i jordkulörer. Detta för att samspela med den omkringliggande flerbostadsbebyggelsen från 50-talet med fasader i spritputs och jordkulörer.²

Staden anser sammantaget att planen uppfyller kraven i 2 kap. 3 och 6 §§ PBL och att tillräcklig hänsyn tagits till den omgivande stadsbildens karaktär och kulturhistoriska värden. Staden har hållit sig inom sitt handlingsutrymme avseende dessa frågor.

Betydande miljöpåverkan, förlorade naturvärden

Staden har gjort bedömningen att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i plan- och bygglagen eller miljöbalken att en miljöbedömning behöver göras. Länsstyrelsen har instämt i denna bedömning.

Planförslaget förutsätter att majoriteten av de träd som finns inom planområdet tas ner. Att anpassa förslaget efter träden skulle innebära påtagliga förändringar av byggrätter och gatustruktur, vilket inte bedöms rimligt. Ett effektivare markutnyttjande i detta centrala läge i stadsdelen bedöms väga tyngre än bevarandet av träden. Förtätningen inom detta redan bebyggda område får en mindre påverkan på naturvärden än exploatering i orörda naturområden. Viss nyplantering kommer också att ske och delvis kompensera för förlorade träd och grönska. För att stärka

---

² Exempel på jordkulörer i Blackeberg finns på s. 12 i planbeskrivningen

habitatnätverket för barrskogsfåglar kommer några av träden som planteras vara barrträd som tillhör den svenska faunan.

Sammanfattningsvis bedömer kommunen att detaljplanen bygger på en lämplig avvägning mellan det allmänna intresset att möjliggöra bostäder i ett attraktivt och kollektivtrafik nära läge och de enskilda intressen som anförts mot detaljplanen. Påverkan på omkringboende bedöms inte vara större än vad som kan förväntas i denna del av Stockholm. Staden har inte överskridit sitt handlingsutrymme enligt PBL vid antagandet av detaljplanen. Utöver det av staden ovan angivna medgivandet ska överklagandena därför avslås.